

4 Mens, durf te leven

“Ik wil zo even naar uw voet kijken.” Een pees in mijn rechtervoet is al enkele weken gekwetst. Bij het lopen speelt een vervelende pijn op. Gek is dat, van dat kleine gedoe met die pees heb ik veel meer last dan van het grote probleem van mijn hartklep.

“Er is de afgelopen tijd nogal wat met u gebeurd.” Mijn huisarts spreekt zachtjes, zoals altijd. In haar ogen zie ik haar oprechte betrokkenheid. Er kringelt dan binnen in mij onvermijdelijk iets van verlegenheid naar boven.

“Ja, dat is zeker zo.” “U ziet er toch ontspannen uit.” “Fijn dat u dat zegt. Louise en ik hebben in de voorbije jaren geleerd om te durven leven, hoe moeilijk dat soms ook is...”

Nu ik terugdenk aan de daarop volgende korte gedachtewisseling en aan het gesprek dat Louise en ik eerder met haar hadden over leven en dood, komt mij het boek “Verzet en Overgave” voor de geest. Het is een bundeling van de brieven vanuit de gevangenis, gedichten, toespraken van Dietrich Bonhoeffer. Hij stierf in 1945 aan de galg, een maand voor het einde van WO II, 39 jaar oud. Ik las dit boek voor het eerst toen ook ik 39 was en het heeft me nooit meer losgelaten. Mijn leven is ondenkbaar zonder dit boek. Bonhoeffer is mijn wegwijzer, juist door niet voor te schrijven hoe ik moet denken en leven; wel door zichtbaar te maken waarvoor en waartegen te kiezen valt, omdat we als mens genoodzaakt zijn om in eigen verantwoordelijkheid te denken, te kiezen en te handelen.

Bonhoeffer heeft mij geleerd nooit slachtoffer te zijn, maar dader. Dader om bij te dragen aan het goede in de wereld, desnoods – en als het kan en mag – met verzet. Want wij zijn niet de speelbal van een deus ex machina, die met een goddelijke hand aan de touwtjes van ons leven trekt, maar

verantwoordelijke mensen. En als het noodlot, het kwaad ons treft, kunnen wij – met vallen en opstaan – leren om uiteindelijk te aanvaarden en in vertrouwen ons over te geven. Als een actieve daad en met een rechte rug, niet met de rug op de grond, niet als slachtoffer.

Als gezin zijn we in de voorbije jaren geconfronteerd met nauwelijks te dragen zorgen, weer opflakkerende, blij makende hoop en diep verdriet. Onze gevoelens hebben zich daardoor op een ongekende manier verdiept. Alles is intenser geworden: de ervaring van hoop én wanhoop, van liefdevolle en troostrijke nabijheid én van afstandelijkheid, van echtheid én schijn. Uitgerekend in de schoonheid van muziek ervaren we samen hoe de daad van de overgave kan leiden tot de overwinning van het leven. Luister als je wilt naar deze paradox in de laatste zes minuten van de Derde Symfonie van Mahler.

In ons treuren zijn wij het lachen niet verleerd. Wij drinken uit de bodemloze, bittere kelk van ons verdriet én eten ons voedsel met vreugde, drinken met een vrolijk hart onze wijn. We leven dubbelzinnig.

Wij hebben in de voorbije tijd moed gekregen door onze onzekerheid en angst recht in de ogen te kijken, die te delen met liefdevolle mensen om ons heen. Zo willen wij dader van ons leven zijn.

Steeds als wij wekelijks op Kranenburg samen zijn met Martijn – ja daar, te midden van de dood – roepen de intense, bewegende kleuren van zijn grafmonument ons toe: “Mens, durf te leven!”

Gustav Mahler had in het laatste deel van zijn Derde Symfonie zo'n 23 - 25 minuten nodig om de overgave aan de liefde te verbeelden; een overgave die leidt tot aanvaarding van het leven en de dood, want niets is sterker dan de liefde. Hij schreef dan ook bij dit deel: "Ruhevoll. Empfunden. Wat de liefde mij vertelt." Luister, als je wilt, naar de laatste zes minuten van zijn Derde Symfonie. Klik daarvoor [hier](#). Na 163 seconden komt het werk tot een climax en hoor je één van de mooiste muzikale thema's ooit geschreven. Het koper- en slagwerk, Louise en ik genieten daar zo van!

